

ПРОГНОЗУВАННЯ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ В КОНТЕКСТІ ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Воробйов Ю.М., д.е.н., професор, НАПКБ
Сітшаєва Л.З., викладач, НАПКБ

У статті здійснено прогноз обсягів надходжень бюджетоформуючих податків. Проведено аналіз динаміки реальних податкових надходжень з урахуванням індексу цін та виконання планових надходжень за основними податками.

Ключові слова: прогнозування, тенденція, податок на додану вартість, податок з доходів фізичних осіб, податок на прибуток підприємств, податкові надходження, аналітичне вирівнювання, математична модель, тренд.

ВСТУП

Реформування податкової системи України, потреба у прогнозуванні наслідків податкових реформ, щорічна потреба у плануванні надходжень до державного бюджету зумовили актуалізацію досліджень з питань прогнозування обсягів податкових надходжень до державного бюджету України та наукових розробок з методології планування та прогнозування обсягів надходжень податків.

Слід зазначити, що прогнозуванню обсягів податкових надходжень в контексті тенденції розвитку економіки держави недостатньо приділяється уваги з точки зору методичного та практичного висвітлення цього питання.

Окремі аспекти прогнозування податкових надходжень та дохідної частини державного бюджету України висвітлено в наукових працях В.В. Вітлінського [1], О.Р. Іщука [2], Л.О. Терещенко [3], М.Я. Азарова [4], Ю.Б. Іванова [5], В.П. Бочарнікова [6], Ю.В. Сибірянської [7], В.І. Островецького [8], С.В. Давиденка [9].

В цих наукових роботах обґрунтовано доцільність застосування математичних методів прогнозування податкових надходжень до бюджету України (фільтрації сезонної компоненти часового ряду з використанням індексу сезонності, методу декомпозиції часового ряду та багатофакторних регресійних моделей) та моделювання податкових надходжень із використанням теорії нечітких множин.

У вітчизняній економічній літературі відсутні роботи, в яких висвітлюється методика прогнозування податкових надходжень до Зведеного бюджету України з урахуванням наявних передумов і припущень щодо реалізації державної податкової та бюджетної політики, що свідчить про необхідність подальшого дослідження цієї науково-теоретичної проблеми.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою цієї статті є прогнозування обсягів надходжень бюджетоформуючих податків на базі дослідження тенденції розвитку економіки держави та з урахуванням впливу податкових реформ.

РЕЗУЛЬТАТИ

Базовими складовими бюджетно-податкового механізму України є бюджетне планування та прогнозування. Завдяки цим двом елементам визначаються обсяги фінансових ресурсів, які утворюються в державі та ресурсів, які зосереджуються і розподіляються через бюджетну систему, формуються планові показники обсягів надходжень та витрат державного бюджету, які ухвалюються щорічно під час прийняття головного закону України «Про державний бюджет України» на наступний рік.

Інформаційною базою цього дослідження було обрано показники Зведеного бюджету України в період з 2002 по 2010 рр.

Згідно зі статтею 6 (Глава 2 «Бюджетна система України та її принципи», Розділ 1 «Бюджетна система України та основи бюджетного процесу»), Зведений бюджет України є сукупністю показників бюджетів, що використовуються для аналізу та прогнозування економічного і соціального розвитку держави [10].

Наприклад, планові надходження за основними податками (податок на додану вартість, податок на прибуток підприємств, податок з доходів фізичних осіб) Зведеного бюджету України в період з 2002 по 2010 рік представлено в табл. 1-3.

Неважко помітити, що обсяги фактичних надходжень до Зведеного бюджету істотно відрізняються від планових.

Податок на додану вартість, згідно з табл.3, у 2009 та 2010 роках збирався лише відповідно на 86,64 % і 85,83 % запланованих обсягів.

На рис. 1 відображено динаміку надходжень податку на додану вартість в період з 2002 по 2010 рік.

З 2002 по 2008 рік в Україні спостерігалася тенденція збільшення не лише загальних сум податкових надходжень податку на додану вартість, але й частки цього податку у структурі податкової системи.

Так, наприклад, у 2001 році частка податку на додану вартість у структурі податкової системи України становила 18,4% [11]. Найбільша сума надходжень податку на додану вартість спостеріга-

Таблиця 1

Виконання планових надходжень за основними податками Зведеного бюджету України в 2002-2004 рр., грн.

Показник	2002			2003			2004		
	План	Факт	Виконання, %	План	Факт	Виконання, %	План	Факт	Виконання, %
Податок на додану вартість	12 887 831 700,00	13 471 185 896,00	104,53%	13 652 000 000,00	12 598 087 847,68	92,28%	19 843 800 000,00	16 733 541 097,34	84,33%
Податок на прибуток підприємств	11 566 475 920,00	9 398 284 745,00	81,25%	11 866 890 712,00	13 237 238 151,09	111,55%	12 741 663 351,00	16 161 733 947,27	126,84%
Податок з доходів фізичних осіб	11 052 449 018,00	10 823 943 221,00	97,93%	13 209 503 125,00	13 521 316 005,00	102,36%	13 090 584 777,00	13 213 286 481,39	100,94%
Надходження Зведеного бюджету України	65 153 896 054,00	61 954 277 957,00	95,09%	52 757 092 888,00	54 320 999 716,02	102,96%	91 369 628 755,00	91 529 412 534,15	100,17%

Таблиця 2

Виконання планових надходжень за основними податками Зведеного бюджету України в 2005-2007 рр., грн.

Показник	2005			2006			2007		
	План	Факт	Виконання, %	План	Факт	Виконання, %	План	Факт	Виконання, %
Податок на додану вартість	33 450 882 600,00	33 803 768 153,68	101,05%	44 969 757 032,00	50 396 729 475,19	112,07%	65 122 466 300,00	59 382 807 577,43	91,19%
Податок на прибуток підприємств	22 428 286 388,00	23 463 997 513,68	104,62%	26 328 433 047,06	26 172 049 459,99	99,41%	29 006 586 357,88	34 407 208 825,81	118,62%
Податок з доходів фізичних осіб	17 274 062 924,00	17 325 222 346,34	100,30%	22 398 978 835,65	22 791 141 754,24	101,75%	33 365 571 991,59	34 782 068 903,78	104,25%
Надходження Зведеного бюджету України	135 784 011 282,00	134 183 217 366,12	98,82%	168 974 834 534,07	171 811 458 981,78	101,68%	217 587 351 360,87	219 936 519 995,27	101,08%

Таблиця 3

Виконання планових надходжень за основними податками Зведеного бюджету України в 2008-2010 рр., грн.

Показник	2008			2009			2010		
	План	Факт	Виконання, %	План	Факт	Виконання, %	План	Факт	Виконання, %
Податок на додану вартість	99 292 722 384,00	92 082 618 591,21	92,74%	97 642 994 107,00	84 596 655 849,05	86,64%	88 292 502 300,00	75 781 911 380,59	85,83%
Податок на прибуток підприємств	42 717 505 033,69	47 856 819 450,11	112,03%	42 965 970 715,80	33 048 030 427,37	76,92%	40 467 823 056,67	37 386 857 831,71	92,39%
Податок з доходів фізичних осіб	47 724 293 024,67	45 895 759 401,72	96,17%	46 091 855 385,02	44 485 269 162,19	96,51%	52 262 830 375,08	45 320 792 721,62	86,72%
Надходження Зведеного бюджету України	306 272 749 652,44	297 893 001 266,64	97,26%	324 696 547 570,87	272 967 003 903,27	84,07%	319 556 181 096,28	281 961 682 022,75	88,24%

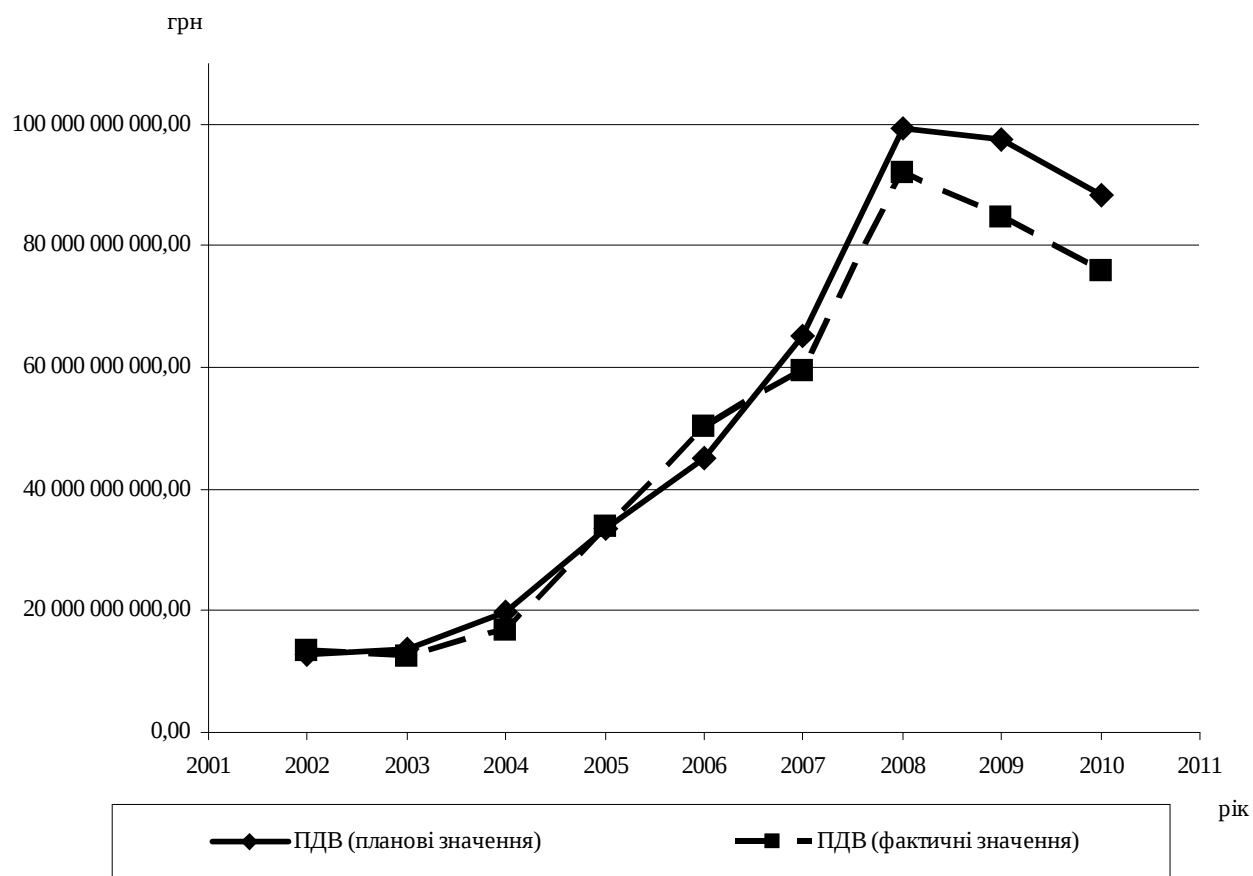

Рис. 1. Динаміка планових та фактичних обсягів надходжень податку на додану вартість в період з 2002 по 2010 р.

лася у 2008 році — 92 082 618 591,21 грн. У 2008 році частка податку на додану вартість у загальній структурі основних податків зросла до 31 відсотка.

В 2009-2010 роках спостерігається спад рівня податкових надходжень за цим податком, що певним чином пов'язано із скороченням обсягів внутрішнього споживання товарів та послуг та як результат зменшення сум податку на додану вартість, які надходять до Зведеного бюджету країни. Але тенденція зменшення сум податкових надходжень податку на додану вартість зумовлена не лише скороченням обсягів внутрішнього споживання товарів та послуг. Існує ще декілька причин цього явища.

По-перше, соціально-економічна нестабільність, накопичення негативних явищ, пов'язаних із загостренням платіжної кризи, в тому числі зростанням заборгованості з податку на додану вартість, поширенням випадків ухилення від сплати податку.

По-друге неадекватності законодавства, яке регулює справляння податку на додану вартість, складнощами адміністрування податку.

Податок на прибуток підприємств у 2009 та 2010 роках збирався відповідно на 76,92% і 92,39% запланованих обсягів.

На рис. 2 відображено динаміку надходжень податку на прибуток підприємств в період з 2002 по 2010 рік.

У динаміці цього податку також можна виділити дві тенденції — тенденцію зростання сум надходжень цього податку у 2002-2008 роках, тенденцію падіння після 2008 року, коли спостерігалася найбільша сума надходжень податку на прибуток підприємств — 47 856 819 450,11 грн. Позитивна динаміка надходжень податку на прибуток підприємств протягом 7 років до 2008 року включно можна пояснити загальним підвищенням рівня ділової активності в країні.

В 2009-2010 роках спостерігається спад рівня податкових надходжень за цим податком, що може бути викликано загостренням соціально-економічної нестабільності в країні, та, як результат, значним відсотком ухилень від сплати податкових зобов'язань.

Податок з доходів фізичних осіб у 2009 та 2010 роках збирався відповідно на 96,51% і 86,72% запланованих обсягів.

Рис. 3 відображає порівняльну динаміку планових та фактичних обсягів надходжень податку з доходів фізичних осіб в період з 2002 по 2010 рр.

Податок з доходів фізичних осіб також характеризується позитивною динамікою в період з 2002 по 2008 рік включно, але найбільша сума надходжень за цим податком спостерігалася у 2009 році — 45 895 759 401,72 грн. Тенденція зростання загальних сум надходжень податку з доходів фізичних осіб пояснюється передусім зростанням номінальних доходів фізичних осіб.

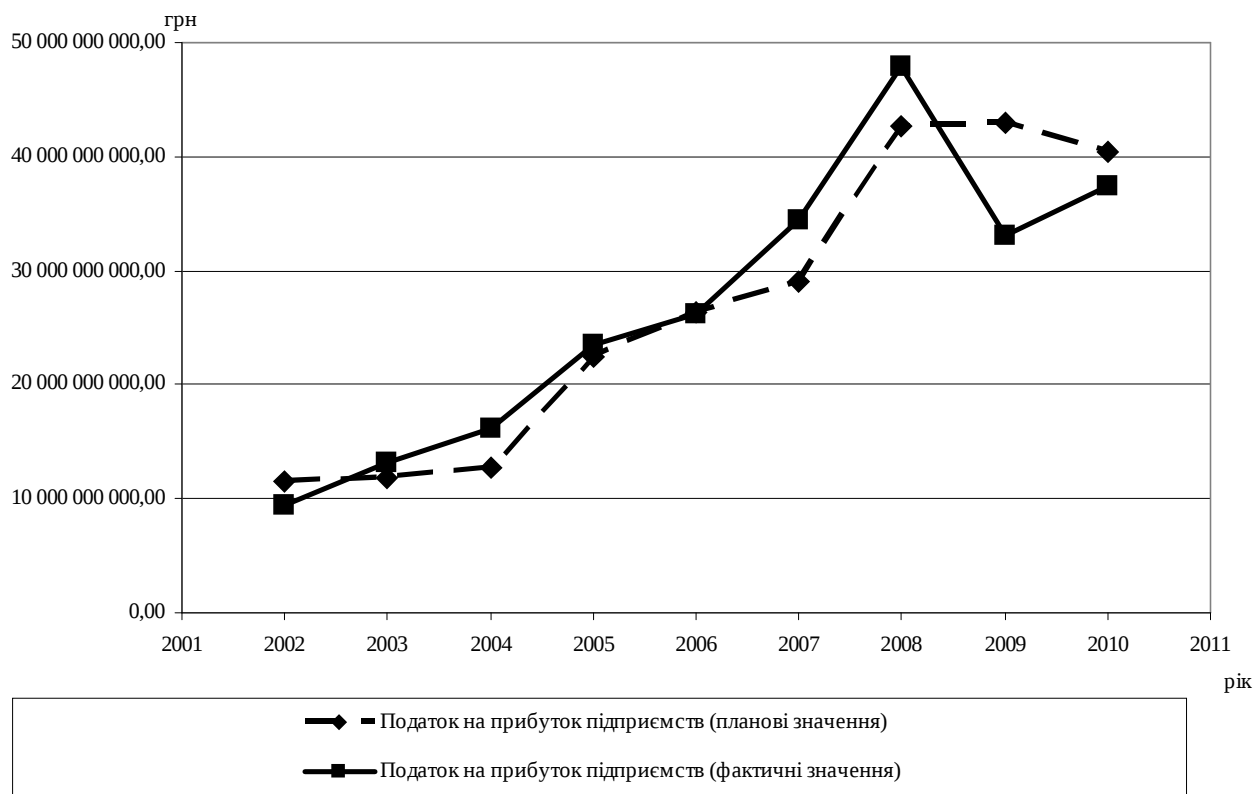

Рис. 2. Динаміка планових та фактичних обсягів надходжень податку на прибуток підприємств в період з 2002 по 2010 р.

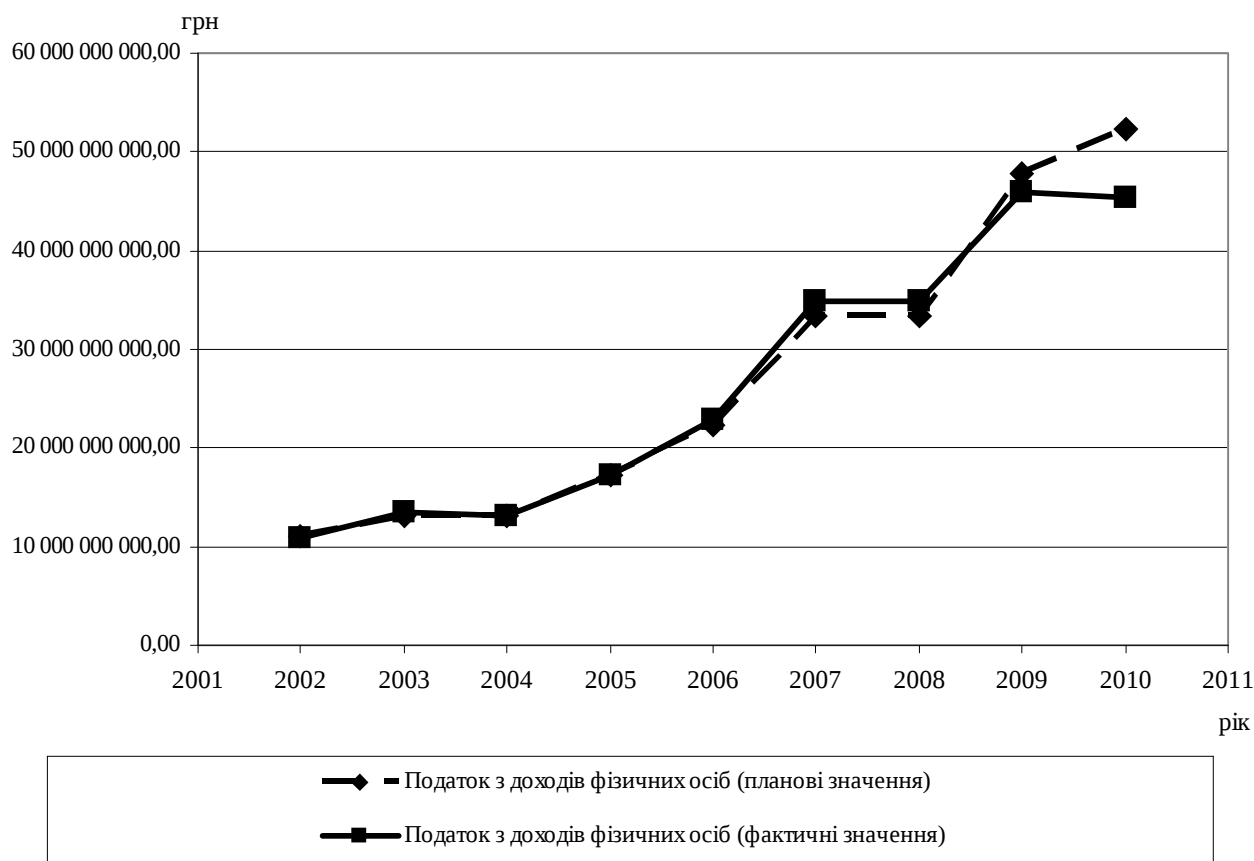

Рис. 3. Динаміка планових та фактичних обсягів надходжень податку з доходів фізичних осіб в період з 2002 по 2010 р.

На недовиконання запланованих обсягів податку з доходів фізичних осіб можуть впливати одразу декілька факторів: по-перше, це бюджетно-податкова політика, яку проводить уряд та пріоритетні напрямки розвитку бюджетно-податкових відносин в країні; по-друге, скорочення фіскального рівня надходжень податку з доходів фізичних осіб може бути пов'язаним із збільшенням рівня безробітності населення.

Та недовиконання дохідних статей Зведеного бюджету не завжди відбувається лише за рахунок недовиконання обсягів податків.

Проаналізуємо динаміку номінального та реального валового внутрішнього продукту України та державного навантаження на економіку країни за допомогою даних Держкомстату України, а також значення показнику надходження Зведеного бюджету України в період з 2002 по 2010 рік табл. 1-3. Розрахунки державного навантаження занесені у табл. 4.

На перший погляд, обсяг державного навантаження на економіку України в останні роки є відносно невеликим: 2007 — 30,52%, 2008 — 31,42%, 2009 — 29,84%.

За підсумками 2010 року обсяг номінального ВВП складає 1070 млрд. грн., індекс споживчих цін — 109,4. Скорегувавши значення номінального ВВП за допомогою показника індексу споживчих цін та розрахував співвідношення загальних обсягів надходжень до Зведеного бюджету України на суму реального ВВП, отримаємо значення показника державного навантаження на економіку країни в 2010 році. Цей показник складає 26,4%.

Але якщо провести аналіз динаміки номінального та реального рівня податкових надходжень, використовуючи дані Держкомстату України за показником індексу споживчих цін (у 2002-2009 рр. до відповідного періоду попереднього року), то неважко помітити, що обсяг надходжень характеризується їхнім суттєвим зниженням у реальних цінах за досліджуваний проміжок часу (табл. 5-6). Це припущення наочно підтверджує графік, відображений на рис. 4.

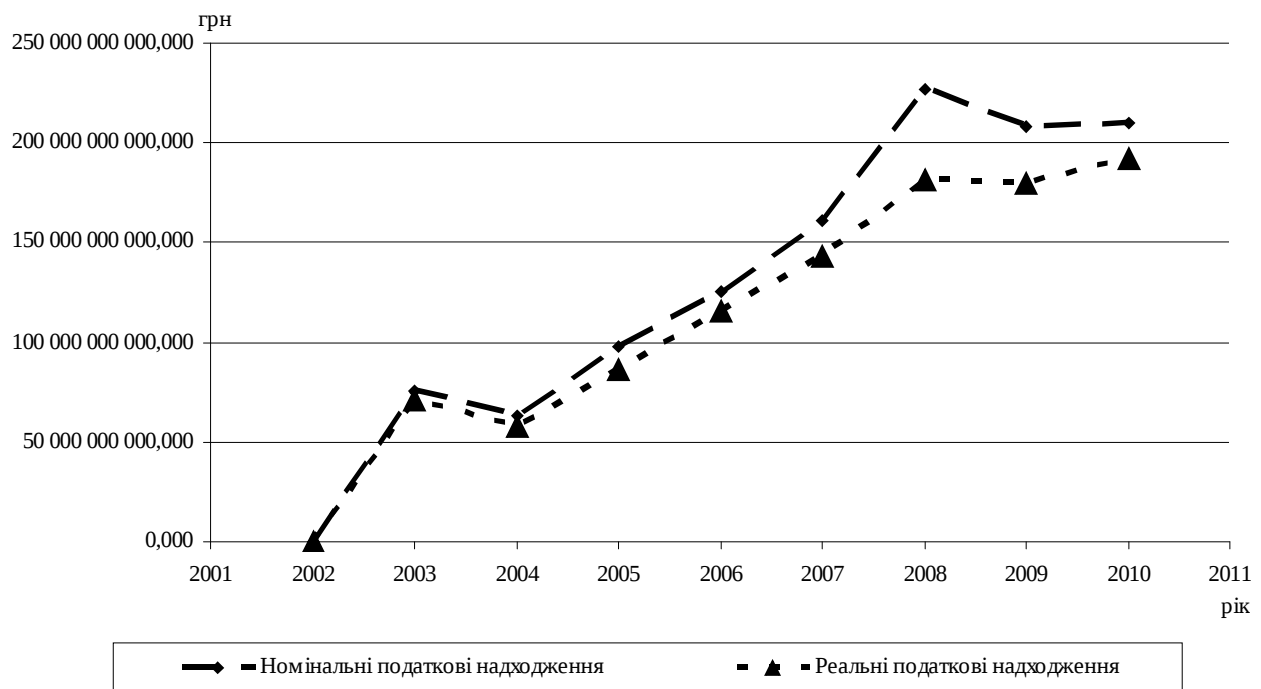

Рис. 4. Динаміка обсягів номінальних та реальних податкових надходжень в період з 2002 по 2010 р.

Номінальна сума податкових надходжень у 2010 році склала — 209 940 924 650,60 грн., скорегувавши це значення за допомогою індексу цін, отримаємо реальні податкові надходження в розмірі — 191 902 124 909,14 грн. Різниця між номінальним та реальним обсягами податкових надходжень складає більш ніж 18 млрд. грн.

Незважаючи на велику кількість іноземних досліджень та вітчизняних наукових розробок з питань створення нової та вдосконалення існуючої методики і методології бюджетного планування та прогнозування, в українській практиці прогнозування використовуються лише декілька методів, кожен з яких має, як переваги, так і значні недоліки.

Існує два основних підходи до класифікації методів прогнозування податкових надходжень до державного бюджету.

Перший підхід передбачає дослідження закономірностей розвитку економічних процесів. До нього належать такі методи, як: метод макроекономічних показників, макроекономічний інтегрований метод, метод міжгалузевого балансу та інші. Наприклад, метод макроекономічних показників передбачає дослідження даних, що характеризують тенденції зміни загальноєкономічних показників розвитку країни, галузей народного господарства, конкретного регіону.

Другий підхід базується на використанні економіко-математичних методів прогнозування. Наприклад, методи та моделі кореляційно-регресійного аналізу, методи та моделі прогнозування часових рядів економічних систем, імітаційні моделі. Методи кореляційно-регресійного аналізу передбачають дослідження залежностей між економічними явищами та процесами: функціональної, стохастичної, кореляційної.

Таблиця 4

Динаміка номінального і реального ВВП та державного навантаження на економіку України в період з 2002 по 2009 рр.

Показник	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Номінальний ВВП, млрд. грн	225,81	267,34	345,11	441,45	544,15	720,73	948,06	914,72
Індекс цін, %	100,8	105,2	109	113,5	109,1	112,8	125,2	115,9
Реальний ВВП, млрд. грн	224,02	254,13	316,62	388,94	498,77	638,95	757,23	789,23
Державне навантаження на економіку, %	27,44%	20,32%	26,52%	30,40%	31,57%	30,52%	31,42%	29,84%

Таблиця 5

Номінальні і реальні податкові надходження приведені до рівня цін попереднього року (2002-2005 рр.)

Податкові надходження	2002			2003			2004			2005		
	Номінальні	Індекс цін	Реальні	Номінальні	Індекс цін	Реальні	Номінальні	Індекс цін	Реальні	Номінальні	Індекс цін	Реальні
	45392524,99	1,01	45032266,85	75285792129,44	1,05	71564441187,68	63161719597,62	1,09	57946531740,94	98065165143,55	1,14	86401026558,19

Таблиця 6

Номінальні і реальні податкові надходження приведені до рівня цін попереднього року (2006-2009 рр.)

Податкові надходження	2006			2007			2008			2009		
	Номінальні	Індекс цін	Реальні	Номінальні	Індекс цін	Реальні	Номінальні	Індекс цін	Реальні	Номінальні	Індекс цін	Реальні
	125743091119,11	1,09	115254895617,88	161264178400,90	1,13	142964697163,92	227164843551,10	1,25	181441568331,55	208073212833,63	1,16	179528225050,59

Імітаційне моделювання — це економіко-математичний метод дослідження, за якого досліджувану економічну систему замінюється моделлю, що з достатньою точністю описує реальну систему і з нею проводяться експерименти з метою отримання інформації про характер функціонування досліджуваної економічної системи.

Методи і моделі прогнозування часових рядів економічних систем представляють собою сукупність способів і прийомів, що дозволяють на основі аналізу ретроспективних зовнішніх і внутрішніх даних, а також їх змін у розглянутому періоді часу вивести судження певної вірогідності відносно майбутнього розвитку об'єкта.

Всі методи аналізу часових рядів поділяються на три великі групи: екстраполяція тенденції, адаптивні моделі прогнозування та експертні методи прогнозування.

Перша група — екстраполяційні методи. Екстраполяційні методи є одними з найпоширеніших і найбільш розроблених серед усієї сукупності методів прогнозування. Вони дають позитивні результати на найближчу перспективу прогнозування — 1-3 роки. Результатом застосування цих методів є побудова трендової моделі.

Трендова модель — економіко-математична динамічна модель, в якій розвиток модельованої економічної системи відображається через тренд (тенденцію) її основних показників.

Друга група — адаптивні моделі прогнозування. Адаптивні моделі прогнозування — це моделі дисконтування даних, які здатні швидко адаптувати свою структуру і параметри до зміни зовнішніх умов. Всі адаптивні моделі базуються на двох схемах: ковзної середньої (МА-моделі) і авторегресії (AR-моделі). До адаптивних моделей належать: модель Брауна (модель експоненціального згладжування), модель прогнозування за лінійним трендом (лінійна модель Брауна).

Остання група — експертні методи прогнозування. Методи, які ґрунтуються на припущенні про те, що на базі суджень спеціалістів в певній галузі знань можна побудувати адекватну картину майбутнього розвитку з урахуванням всіх можливих зміщень та стрибків, отримали назву методів експертних оцінок.

В українській практиці бюджетного прогнозування найчастіше використовуються методи екстраполяції тренду. В наукових працях вітчизняних вчених є практичне висвітлення застосування моделі авторегресії (AR-моделі) в процесі прогнозування податкових надходжень до державного бюджету [1].

В рамках даного дослідження використано один з методів екстраполяції тренду — метод побудови трендової моделі на основі кривих зростання. Прогнозування податкових надходжень проводилося в програмі Microsoft Excel пакету Microsoft Office з використанням вбудованих функцій програми.

Використання методу екстраполяції на основі кривих росту для прогнозування базується на двох припущеннях:

- часовий ряд економічного показника дійсно має тренд, тобто переважну тенденцію;
- загальні умови, що визначали розвиток показника в минулому, залишаться без істотних змін протягом періоду попередження.

Нараховується велика кількість типів кривих зростання. Найбільш часто в економіці використовуються поліноміальні, експоненціальні і S-подібні криві зростання.

Першим етапом прогнозування за допомогою методів екстраполяції є аналіз об'єкту прогнозування, визначення цілі й задачі дослідження.

Об'єктом прогнозування виступатимуть обсяги надходжень бюджетоформуючих податків української податкової системи (податок на додану вартість, податок з доходів фізичних осіб та податок на прибуток підприємств).

Метою прогнозування є формування точкового та інтервального прогнозу обсягів податкових надходжень на 2011 та 2012 роки.

Другим етапом є графічний аналіз часового ряду податкових надходжень та визначення типу тренду.

Третій етап — побудова математичної моделі, яка представляє собою концентроване вираження найсуттєвіших економічних взаємозв'язків досліджуваного об'єкту (обсягів податкових надходжень) у вигляді математичної функції.

Для часових рядів, які характеризують динаміку обсягів надходжень трьох податків: податок на додану вартість, податок з доходів фізичних осіб та податок на прибуток підприємств, було обрано математичну функцію поліном 2-го порядку, графічна модель — парабола.

Аналітично поліном 2-го порядку або параболічний тренд можна представити формулою:

$$\hat{y}_t = a_0 + a_1 t + a_2 t^2, \quad (1)$$

де $\hat{y}_t$ — прогнозне значення;

a_0, a_1, a_2 — параметри моделі;

t^2, t — параметр часу ($t = 1, 2, \dots, n$).

Побудована математична модель динаміки обсягів надходжень податку на додану вартість має наступне аналітичне вираження:

$$\hat{y}_t = -306478057,16 t^2 + 1240281895347,48 t - 1254675942830620,00 \quad (2)$$

Математична модель, яка характеризує динаміку обсягів надходжень податку з доходів фізичних осіб, наступною формулою:

$$\hat{y}_t = 283\,942\,104,79 t^2 - 1134\,247\,305\,407,89 t + 1132\,731\,445\,193\,160,00 \quad (3)$$

Математична модель, яка характеризує динаміку обсягів надходжень податку на прибуток підприємств, може бути виражена наступною функцією:

$$\hat{y}_t = -417\,120\,186,10 t^2 + 1\,677\,581\,520\,810,29 t - 1\,686\,692\,312\,296\,680,00 \quad (4)$$

Графічний аналіз часових рядів податкових надходжень представлено на рис. 5-7.

$$y = -306478057,16x^2 + 1240281895347,48x - 1254675942830620,00$$

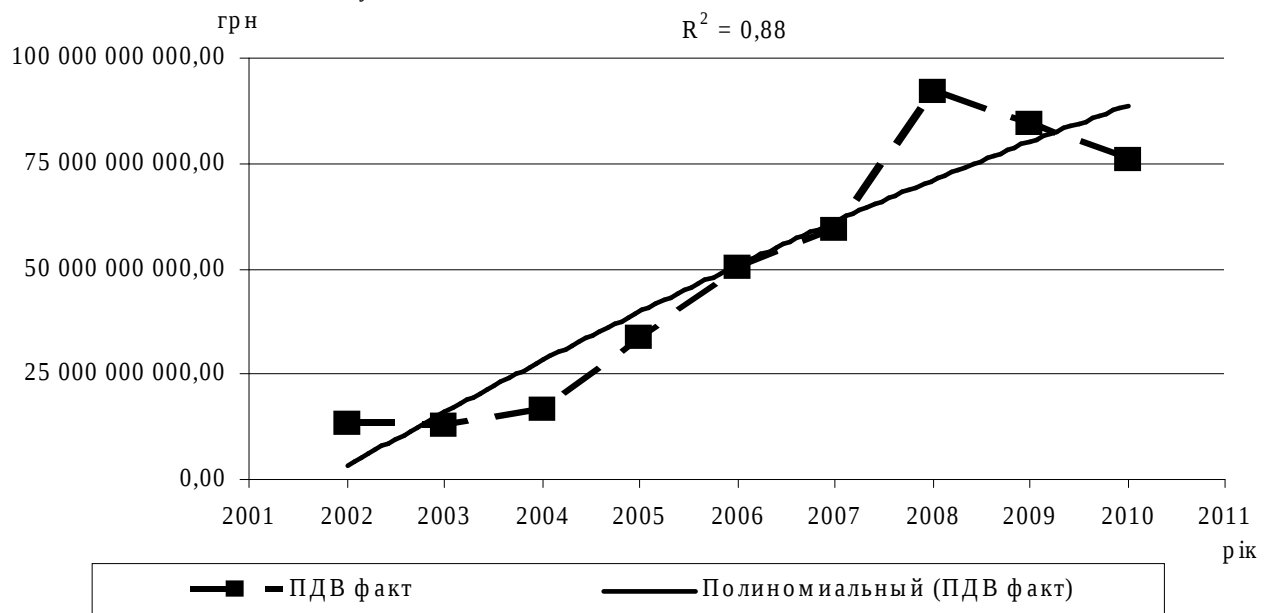

Рис. 5. Динаміка фактичних обсягів надходжень податку на додану вартість в період з 2002 по 2010 р.

$$y = -417\,120\,186,10x^2 + 1\,677\,581\,520\,810,29x - 1\,686\,692\,312\,296\,680,00$$

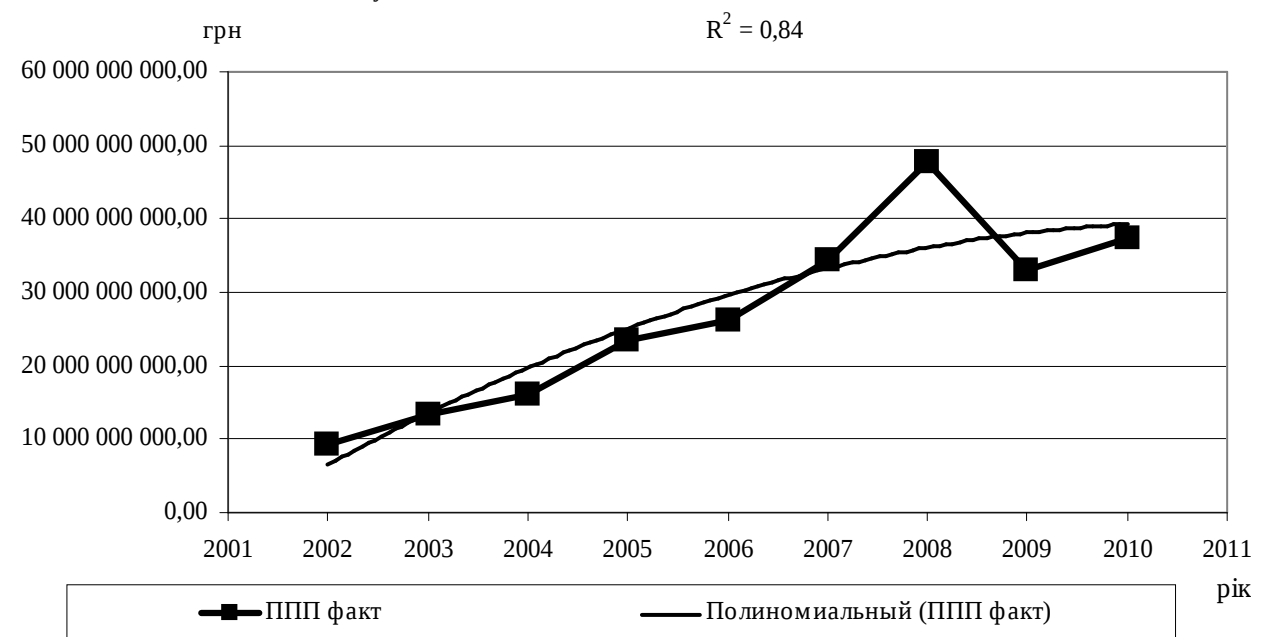

Рис. 6. Динаміка фактичних обсягів надходжень податку на прибуток підприємств в період з 2002 по 2010 р.

Наступний етап — це розрахунок значень обсягів податкових надходжень за допомогою побудованих математичних моделей.

Прогноз на основі трендових моделей містить два елементи: точковий та інтервальний прогноз.

Точковий прогноз — прогноз, за яким визначається єдине значення прогнозованого показника. Це значення отримується підстановкою у вибране рівняння (математичну модель) величину часу t , яка відповідає періоду упередження.

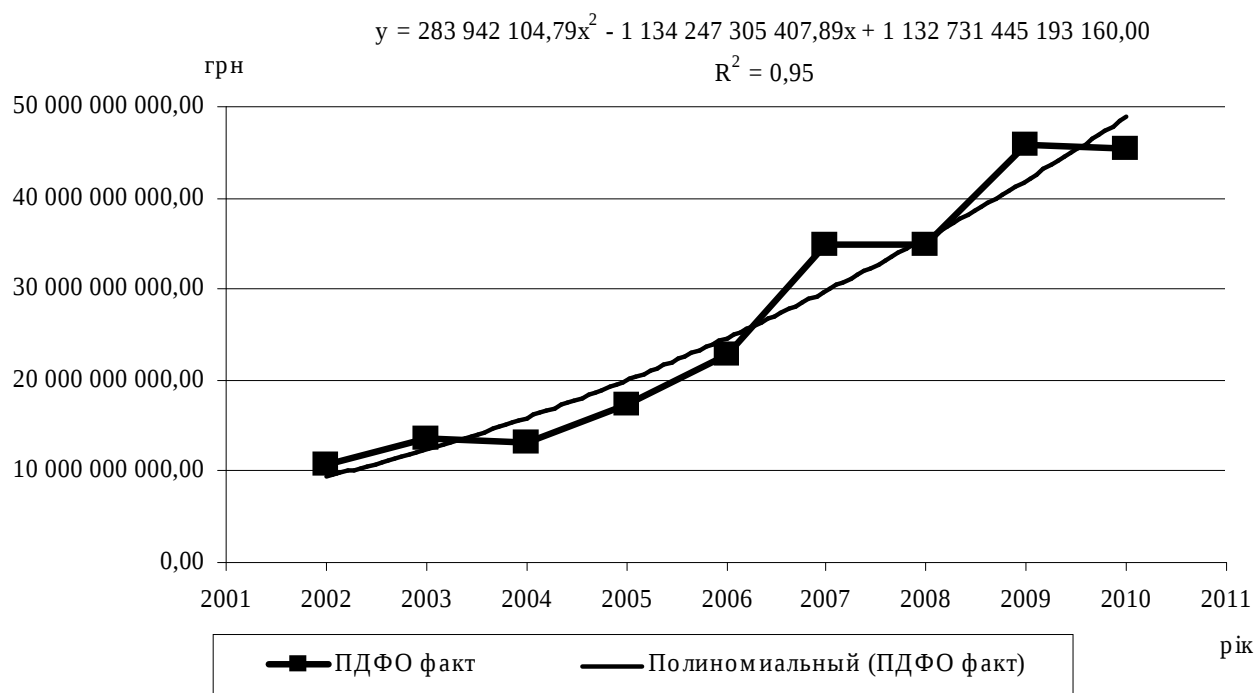

Рис. 7. Динаміка фактичних обсягів надходжень податку з доходів фізичних осіб в період з 2002 по 2010 р.

Очевидним є той факт, що точний збіг фактичних даних у майбутньому і прогнозних точкових оцінок малоімовірний, тому точковий прогноз повинен супроводжуватись двухсторонніми границями, тобто значенням інтервалу значень, у якому з достатньою долею ймовірності можна очікувати появу прогнозованої величини. Встановлення такого інтервалу називається інтервальним прогнозом.

Підставивши у математичні моделі величину часу t , отримуємо прогнозне значення податкових надходжень на 2011 та 2012 роки.

Наприклад, точковий прогноз для податку на додану вартість буде наступним: у 2011 році — 96 601 697 411,29 грн., у 2012 — 103 922 368 788,39 грн. Враховуючи той факт, що ставка податку на додану вартість в ці роки відповідно до нового податкового законодавства змінюватись не буде, можна вважати що такі прогнозні значення достатньо ймовірні з огляду на тенденцію, яка склалася на сьогоднішній день.

Інтервальний прогноз для податку на додану вартість представлено на рис. 8.

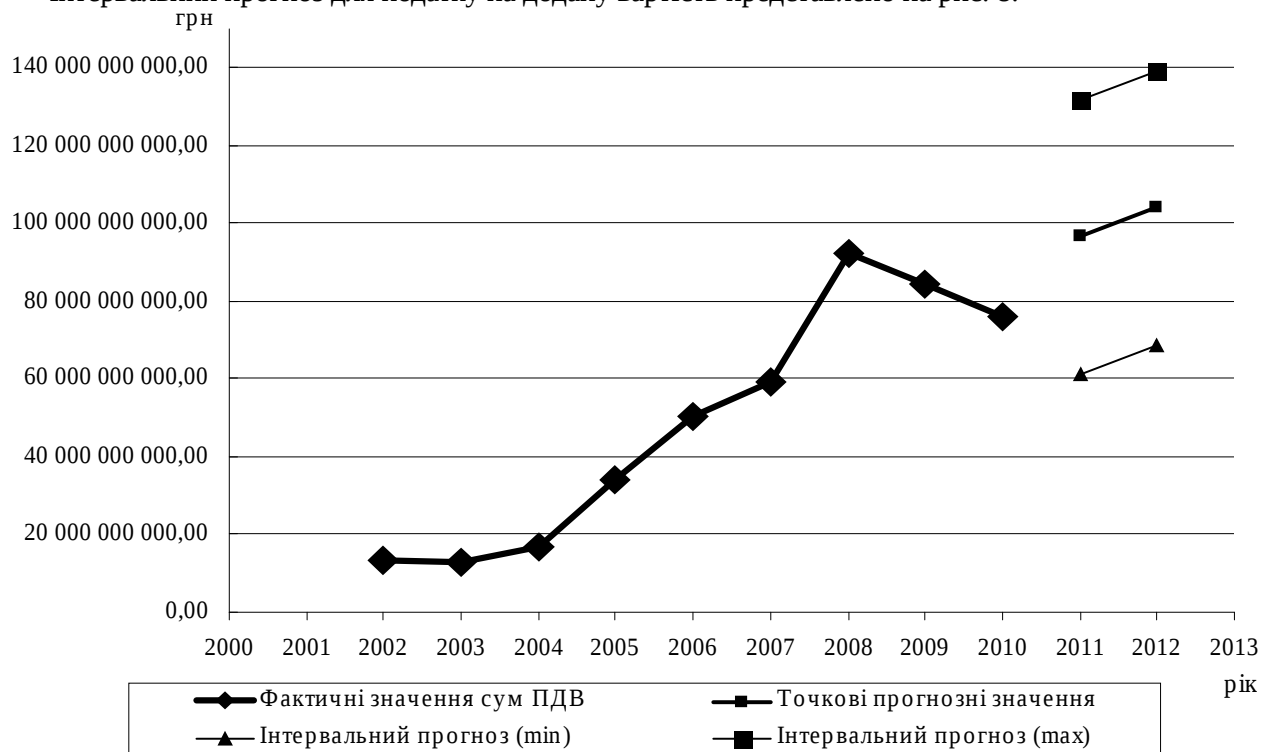

Рис. 8. Прогнозні значення обсягів надходжень податку на додану вартість на 2011-2012 рр. (точковий та інтервальний прогнози)

Точковий прогноз для податку на прибуток підприємств буде наступним: у 2011 році — 39 621 936 474,03 грн., у 2012 — 39 128 948 618,52 грн. Згідно положенням Податкового кодексу України, ставку податку на прибуток підприємств буде зменшено з 1 січня 2011 року до 23%, а з 1 січня 2012 року до 21%.

Отже, зменшення ставки податку може вплинути на загальний обсяг надходжень податку на прибуток підприємств та викликати скорочення обсягів надходжень цього податку до Зведеного бюджету України.

Якщо врахувати податкові реформи в сфері адміністрування податку на прибуток підприємств на національному рівні, то більш точним буде наступний прогноз: у 2011 році — 38 829 497 45 грн., у 2012 — 38 346 369 646 грн.

Інтервальний прогноз для податку прибуток підприємств представлено на рис. 9.

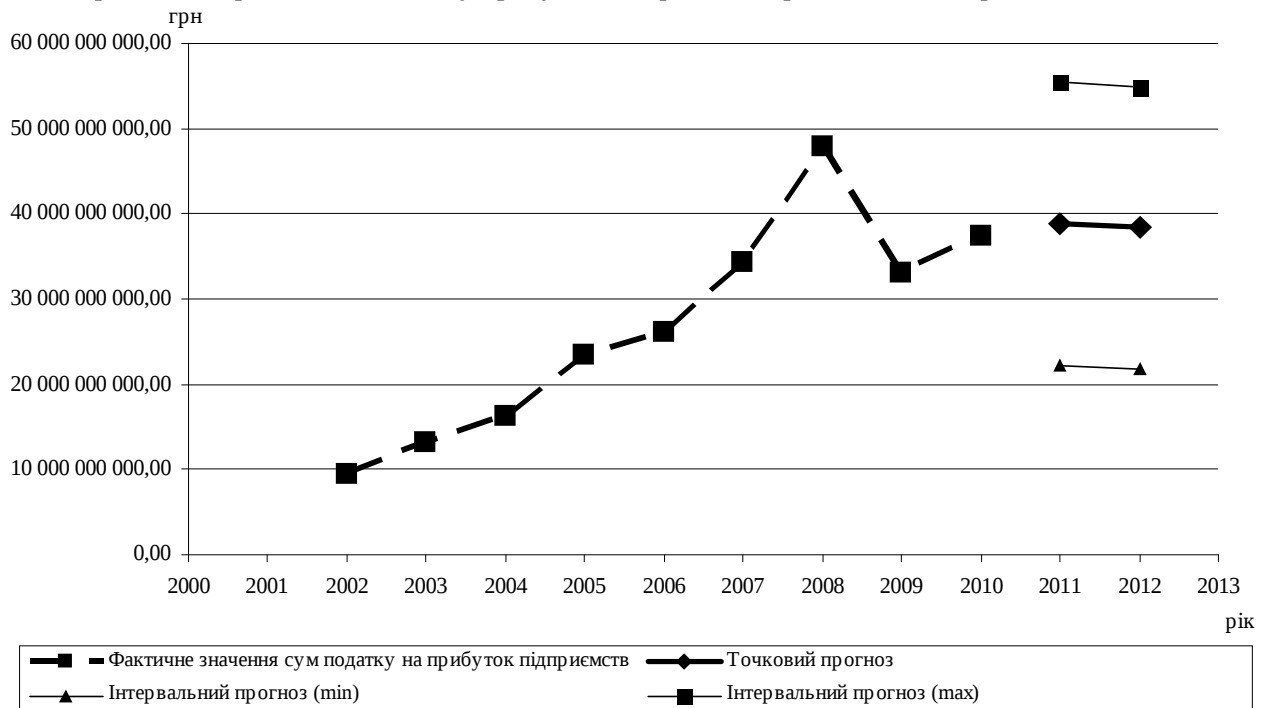

Рис. 9. Прогнозні значення обсягів надходжень податку на прибуток підприємств на 2011-2012 рр. (точковий та інтервальний прогнози)

Точковий прогноз для податку з доходів фізичних осіб буде наступним: у 2011 році — 56 342 766 858,30 грн., у 2012 — 64 394 549 004,19 грн. Прогнозування обсягів надходжень податку з доходів фізичних осіб лише за допомогою методу трендових моделей недостатньо. Цей податок потребує аналізу з точки зору факторів, які можуть впливати на його обсяги надходжень (багатофакторні моделі).

Інтервальний прогноз для податку з доходів фізичних осіб представлено на рис. 10.

Проведені дослідження щодо прогнозування обсягів надходжень бюджетоформуючих податків української податкової системи в контексті Податкового кодексу дають змогу сформулювати наступні висновки:

1. У наступні 2 роки загальна сума податкових надходжень до Зведеного бюджету України буде зростати.
2. Податкові надходження податку на додану вартість збільшаться з 88 млрд. грн. у 2010 році до 103 млрд. грн. у 2012 році згідно точкового прогнозу. Коливання цього показника можливо в інтервалі від 61 млрд. до 139 млрд. грн., враховуючи всі можливі випадкові фактори.
3. Обсяги податкових надходжень податку з доходів фізичних осіб можуть збільшитися з 48 млрд. грн. у 2010 році до 64 млрд. грн. у 2012 році. Коливання можуть бути в межах від 46 до 74 млрд. грн.
4. Податкові надходження податку на прибуток підприємств, враховуючи податкові реформи, які матимуть місце у 2011-2012 роках, можуть зменшитися з 39 млрд. 280 млн. грн. у 2010 році до 39 млрд. 128 млн. грн. у 2012 році. Коливання цього показника з огляду на можливість впливу будь-яких випадкових факторів можуть складати від 23 млрд. до 55 млрд. грн.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки.

По-перше, аналітичний огляд стану головних доходних статей Зведеного бюджету України дає змогу стверджувати, що недовиконання планових обсягів податкових надходжень викликано не лише загальною тенденцією спаду в економіці, але й внутрішніми проблемами бюджетно-податкової системи країни.

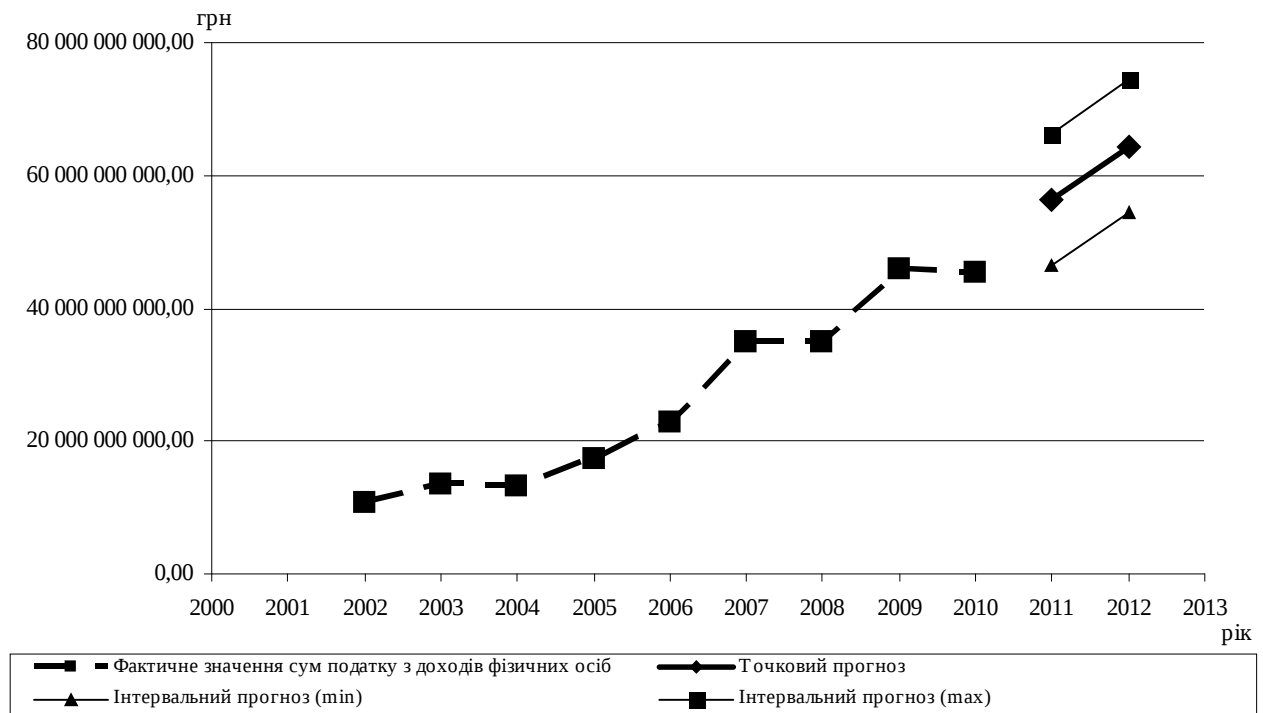

Рис. 10. Прогнозні значення обсягів надходжень податку з доходів фізичних осіб на 2011-2012 рр. (точковий та інтервальний прогнози)

По-друге, на динаміку загальних обсягів податкових надходжень впливають ціла низка факторів: економічного, соціального, нормативно-правового та політичного характеру.

По-третє, податкові реформи, які було розпочато у 2010 році, повинні вдосконалюватися та розвиватися в майбутньому, для того, щоб не тільки зберегти рівень фіскалізації податків, але й побудувати найбільш ефективну модель справляння податків та їх розподілення між різними рівнями бюджетно-податкової системи України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вітлінський В.В. Моделювання економіки: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003. — 407 с.
2. Економетричне прогнозування процесу надходження податків та зборів: монографія / О.Р. Іщук, Т.М. Кацюбка. — Тернопіль, 2002. — 94 с.
3. Моделювання та прогнозування податкових надходжень на регіональному рівні: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.03.02 / Л.О. Терещенко; Київ. нац. екон. ун-т. — К., 2000. — 18 с.
4. Податок на додану вартість та прогнозування його надходжень до бюджету / М.Я. Азаров, Ф.О. Ярошенко, Т.І. Єфименко, П.П. Андреев, Н.Г. Асадча; Ред.: Азаров; Н.-д. фін. ін-т при М-ві фінансів України. — К., 2004. — 344 с.
5. Проблеми податкового регулювання і планування податкових платежів: наук. вид. / Ю.Б. Іванов, О.М. Тищенко, К.В. Давискіба, В.В. Карпова, Л.М. Карпов, І.А. Сєрова. — Х.: ХНЕУ, 2006. — 240 с.
6. Прогнозування податкових надходжень в перехідній економіці: проблеми методології та організації: Моногр. / В.П. Бочарніков, К.В. Захаров, М.С. Лаба, А.М. Леміш, І.П. Макаренко; НДІ фін. права в структурі Нац. акад. держ. податк. служби України. — Ірпінь: МП «Леся», 2006. — 319 с.
7. Управління доходами бюджету та напрямки його вдосконалення в Україні: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / Ю.В. Сибірянська; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана». — К., 2009. — 20 с.
8. Формування податкових надходжень бюджету в умовах трансформації економіки України: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01 / В.І. Островецький; Н.-д. фін. ін-т при М-ві фінансів України. — К., 2006. — 20 с.
9. Науково-методичні основи формування податкових надходжень бюджету: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.02.03 / С.В. Давиденко; Наук.-дослід. екон. ін-т М-ва економіки та з питань Європ. інтеграції України. — К., 2002. — 17 с.
10. Текст Бюджетного кодексу України № 2542-14, остання редакція від 01.01.2011— [Електронний ресурс]. — Спосіб доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
11. Соколовська А.М. Податкова система держави: теорія і практика становлення. — К.: Знання-Прес, 2004. — 454 с.